

szedegessük ki hát számukra a jó izeket, mint kalácsból a mazsolát.

Egy nagy hiánya van *A régi magyar falu*-nak: nincsen elég méltó köntösben. Igaz, az *Új Barázda* tekintélyes hasábjain jelent meg ez az anyag s a három füzetecske abból való lenyomatként került forgalomba. Díszes kiadást érdemelnek s reméljük, akad majd kiadó, aki a szellemi értéken kívül üzleti hasznot is felfedez majd bennük s kötetbe foglalja őket. *Szalmári.*

Erba Odescalchi Sándor: Istenek és rabszolgák. Budapest, Egyetemi nyomda.

A regény szerzőjéről azt mondják, hogy alig tizenkilencéves. Csodálatos kor ez, a lélek magára eszmélésének kora, melyben homályosan, talán ösztönszerűen egymást kergeti-üzi ezer vágý és gondolat, ami mind gazdagítja, teljesebbé formálja a lelket s amit olyan jó volna akkor mind nyugalmas, szép rendbe foglalni, hogy a viharok után egy-egy kikötőbe érve mindet élvezhessük. A nagy lázak és egyenletlenségek kora ez, miből egyszer csak kibontakozik az ihletett emberarc. S íme, ebből a korból már termés van előttünk. Úgy szeretnők minden lapját az idősebbek derűs szeretetével végigsimogatni, hogy annál melegebben emlékezzünk a magunk tizenkilenc évére.

Nem volna szabad erről a könyvről szürkén, semmitmondóan írni és azt állítani, hogy a tizenkilencéves tehetség erényei és fogyatékságai benne vannak. Örülni kellene és örülni kell, mert így szép ez a regény, ahogy van, mert az ifjúság zseniális lázai sugalmazták. A most bontakozó lélek komolykodása, hímes bája, agyonkultúráltságtól való tisztasága, édesbús melankóliája, halhatatlan tragikus szomorúsága teremti meg azt a csodálatos légkört itt, ami csak egyszer van és oly rövid ideig tart.

S líra, líra, tisztán csengő líra! Pedig ez nem lírai regény a szónak betű szerint való értelmezésében. Tiberius Caesar és Cornelia Torquata súlyos és végzetes szerelmét írja le majdnem tökéletes és logikus meseszövéssel, de a sorok között, a római köntös, arcok és alakok mögött a lírikus áll. Ezért nem hihetetlen, hogy valóságos emberekké lesznek ezek az évezredes kőarcok, — élnek, lélekeznek és véreznek. S ez azért van a legkevésbé, mert szerző becsületesen megtanulta az antik történelmet, inkább azért, mert tudat alatt megsejtette, hogy az idő, a kor és a történelem csak könnyen lehámozható burok, mert az örök valóság az ember, a lélek, aki ha szeret, ha gyűlöl, ha szenved, ha örül, végeredményben csak egyképpen teszi azt. Mert az ember, a lélek mindenkor modern, csak a kelet, a divat, az múlik el. S ezek a rómaiak és khaldeusok nem beszélnek archaikus nyelven s a klasszika filológusok talán kifogásokat is emelhetnek ebbe, hiszen nem egyszer olyan szavakat használnak, amelyeknek a fogalma még akkor nem létezhetett. De hiszen ez nem is fontos, mert a lírikus szerző a maga körül élő és elgondolt és átstilizált embereknek és talán kicsit önmagának az életét is meséli el a történelem spanyolfala mögül. Lírikus, ezért vannak egyenletlenségei ellenére is néhol szinte megrázó helyei. Már biztos, hogy tud írni. S az az aggodalom sem bánt, hogy talán idő előtt mondja el önmagát, mert azt is sejteti, hogy a nagy lázak lecsillapodtára is maradnak a léleknek értékei.

Derűs öröm fog el a szomorú történetű regény olvasása után, mert erősen bízunk a szerzőben, a folytatásban. *D. T.*

Sásdi Sándor: Egy nyár története. (Az Új Idők kiadása).

Kilenc évi szolgálat után nagy